

Nr 1 1975

Bilden föreställer en av kustartilleriets moderna båtar.
Se särskild artikel om "GAMMALT OCH NYTT" på sid. 11 och 13

Organ för
KUSTARTILLERIETS KAMRATFÖRENING
GÖTEBORG

KUSTARTILLERIETS KAMRATFÖRENING GÖTEBORG

KAMRATFÖRENINGENS STYRELSE

Ordförande	Överste Kjell Werner
1:e v. ordförande	Överstelöjtnant Claes Sprakarn
2:e v. ordförande	Brandförman Hugo Lind
Sekreterare	Kapten Gustav Lundberg
Skattmästare	Kapten Lennart Magnusson
Klubbmästare	Disponent Roland Kjellberg
Ledamot	Handlande Bengt Svensson
Suppleanter	Kapten Gustav Odkrantz
	Försäljningsinsp. Yngve Gedda
Revisorer	Kapten Allan Freij
	Fanjunkare Kaj Ek

REDAKTION

Redaktör och ansvarig utgivare
Kapten Helmer Ternegren

Biträdande redaktörer
Kapten Bo Björheden
Överstelöjtnant Claes Sprakarn

Annonsredaktör
Kapten Lennart Magnusson

Redaktionens adress och tel.
KA 4. Fack. 421 05 V. Frölunda
031/29 20 80
Postgironummer
4 50 49-4

Årsavgiften i Kamratföreningen 10:— kr

Redaktören har ordet

Bäste läsare!

Det nummer av "KA-fyren" som du nu håller i din hand har arbetats fram av ett mindre team kamrater som tycker att tiden nu är mogen för en pånyttfödelse för vår gamla föreningstidning. Det var med stor tvekan och respekt som undertecknad åtog sig jobbet som tidningens redaktör men i vetskap om det starka behovet av att åter få igång tidningen antog jag utmaningen. Jag hoppas att ni kära läsekrets har överseende med de s k barnsjukdomar som kan prägla vårt igångsättningsnummer och hoppas vi på redaktionen att vår tidning med tiden skall bli allt bättre. Jag vill också passa på tillfället att tacka

alla som bidragit till detta nummer av tidningen, alla ni som levererat artiklar, annonserat eller på annat sätt medverkat.

Det är redaktionens förhoppning att minst ett nummer om året skall kunna ges ut av vår tidning, detta kräver fortsatta bidrag av artiklar m. m., därför du som har något att skriva om, skicka in ditt koncept till redaktionen. Alla bidrag mottages med stor tacksamhet och genom din medverkan säkerställer du tidningens framtida utgivning.

HT.

*Helmer Ternegren,
KA fyrens redaktör.*

I DETTA NUMMER

	sid.
Ordföranden	Kjell Werner 3
KA 4 "ett modernt utbildningsförband"	Georg Wockatz 6
Befälsidrott på KA 4	Bror Åke Larsson 7
Om traditioner och traditionsbevarare	Bo Björheden 8
Några anteckningar om Nya Älvsborg	Claes Sprakarn 9
Om gammalt och nytt: Gammalt	Bo Björheden 11
Nytt	Thorild Gustavsson 13
Uppdrag för Röda Korset	Robert Henriksson 15
Novemberträffen på Skansen Kronan	18
Att vara med och för KA kamratför.	Roland Kjellberg 19
Föreningsaktuellt	20

Ordförandens spalt

Det är verkligen med glädje, som jag välkomnar detta nya nummer av KA-fyren. Jag är övertygad om att i mitt välkommen instämmer många, många vid regementet och alla våra medlemmar i regementets kamratförening.

Alltför lång tid har gått, sedan förra numret av tidningen gavs ut. Stoff till intressanta och läsvärda artiklar har förvisso inte saknats. Men att sammanställa artikelmaterial, skaffa en tillräcklig annonsstock, ordna lay-out, tryckning och distribution, det innebär, som envar förstår, mycket arbete. Vi alla, som nu kan välkomna denna nya utgåva av KA-fyren, känner därför stor tacksamhet gentemot Helmer Ternegren och hans medarbetare.

Det är allas vår förhoppning, att detta nummer skall innebära början på en mera regelbunden utgivning. Tidningen behövs. Den kan utgöra ett fint, synbart bevis på den goda andan och starka samhörighetskänslan inom vårt regemente. För kontakten mellan regementet och kamratföreningens medlemmar är den av allra största betydelse.

Årsmöte 15 maj

Medlemmarna i Kustartilleriets Kamratförening i Göteborg kallas härmed till ordinarie årsmöte torsdagen den 15 maj 1975 kl. 18.30.

Plats: Fritidshemmet KA 4.

Ärenden: Enligt stadgarna.

Efter förhandlingarna anordnas sedvanlig ärtmiddag på plutonsofficersmässen till ett pris av 20:— kr.

Övlt Georg Wockatz visar filmer från artilleriskjutning med OII fort 1942 samt förbimarsch med 21 cm batt.

Anmälan om deltagande i ärtmiddag senast måndag 12 maj kl. 20.00 per telefon 13 28 97 eller 13 90 52 under kontorstid och 16 87 19 efter kontorstid.

Välkommen!

Styrelsen

<p>RIBBÅS FÄRG & TAPET AB Allt inom branschen Affären: Tapeter samt allt i färg för villan och båten Långedragsvägen 50 Tel. 29 47 54, 29 26 67</p>	<p>FÖR ALLT — FÖR ALLA</p> <p>Traneredsvägen 10 421 77 V. FRÖLUNDA Tel. 29 22 55</p>
<p>KUNGSSTENS FOTO <i>Pass ID- och körkort på minuten</i> <i>Allt i film och fotoartiklar</i> Långedragsvägen 20 421 71 Västra Frölunda Tel. 29 01 37</p>	<p>BERGA BLOMMOR FRUKT och GRÖNSAKER Allt inom branschen Tallstigen 2 Tel. 29 12 94</p>
<p>FRAMTIDENS KONDITORI Bernt-Olof Andersson Långedragsvägen 164 421 74 V Frölunda Tel. 29 08 04 REKOMMENDERAS</p>	<p>HAGENS FISKHALL Bröderna Berndtsson Långedragsvägen 61 Tel. 29 04 50, 29 35 39 Färsk fisk, grönsaker och blommor dagligen</p>
<p>EL-RUTIN El-installationer o. service El-materiel, hushållsapparater m m Långedragsvägen 59, Box 4018 421 04 Västra Frölunda Tel. 29 68 10</p>	<p>ERNST SCHREIBER LIVS AB GÖTEBORG St. Saluhallen 122 — Tel. 11 55 70 Långedragsvägen 68 — Tel. 29 03 54 KÖTT-, FLÄSK- & CHARKUTERIVAROR samt KONSERVER</p>

KAMRATER!

Skjuta skarpt och exercera får Ni inte på

LAGERKÖP

men livsmedel får Ni till **PANG**priser

Välkomna till **S:t Sigfridsgatan 72** Bra parkering

BETALD
ANNONSPLATS

GLASHYTTAN

Norra Gubberogatan 7

Slottsskogsgatan 62

GLAS OCH KRISTALL

LJUS OCH LJUSMANSCHETTER

LJUSKRONOR OCH LAMPOR

Affären med det stora sortimentet och de vänliga priserna

VÄLKOMNA!

VI ORDNAR RESAN

åt Er med

Flyg, Tåg, Båt, Buss

Tjänsteresor

Vpl 10-resor

SJ Resebyrå

Hotellplatsen 2

Tel. 031/17 61 05

HALLBERGS BLOMMOR

För trivsam hem- och offentlig miljö

Danska Vägen 84

Folkets Hus, Järntorget

Kungsgatan 58, Kompassen

Rymdtorget 9

Stockholmsgatan 2

NÖJDS KONDITORI

Hammarkulletorget - tel. 30 46 97

Gårdstens affärscentrum tel. 30 46 98

Långedragsvägen 22 tel. 29 15 81

REKOMMENDERAS

Helge Benjaminsson

FRISÉRSALONG

Långedragsvägen 134

Tel. 29 32 73

KA4 «ett modernt utbildningsförband»

George Wockatz chef för avd U vid KA 4 planerar tillsammans med sina medarbetare hur de omfattande utbildningsuppdrag som regementet har skall lösas. Han redovisar här ett normalt utbildningsår vid regementet.

Från 40-talets zigenarläger vid Alvsborgsgatan och O II-fort har KA 4 genom åren utvecklats till ett modernt utbildningsförband med helt andra uppgifter än de CM tilldelade förbandet från början.

Från att till en början enbart haft uppgiften att utbilda förband avsedda för västkustens och Skånes försvar och personal till de tunga rörliga 21 cm batterierna, utbildas nu vid KA 4, förutom en mindre åldersklass, blivande stam-, reserv- och värnpliktigt kompani och plutonsbefäl för hela KA, blivande plutonsbefäl för milo V och Bergslagen, all marinens sjukvårds-, radar- och radarteknisk personal i land. Vem kunde på 50-talet tänka sig att 10 % av regementets värnpliktsutbildning 1975 skulle omfatta utbildning av flottans personal!

Det enda vapenslag i försvaret som ordinarie inte har någon utbildning vid KA 4 är flygvapnet.

Regementet är på grund av alla dessa varierande utbildningsuppdrag ett synnerligen komplicerat förband, som trots sina begränsade personella och materiella resurser är nära nog lika stort som KA 2 i Karlskrona. Vissa utbildningsanordningar t ex vid Radarskolan och på de två skjutfälten uppfyller höga krav på modernitet. Andra är mindre bra och förbättringar pågår ständigt.

Ett utbildningsår vid regementet omfattar från 1/7 det ena året till den 1/9 påföljande år, då huvuddelen av de värnpliktiga lämnar regementet. Att ett utbildningsår omfattar 15 månader komplicerar verksamheten, då två utbildningsår överlappar varandra 1/7-1/9.

Stam- och värnpliktsutbildningen är i princip uppbyggd så att huvuddelen av eleverna, under utbildningsårets två sista månader, kan sammanföras till utbildning i bataljonsförband (grundläggande krigs-

förbandsutbildning). Under denna tid organiseras i Göteborgs skärgård en spärrbataljon, som så långt resurserna medger, liknar en verklig spärrbataljon. Inom denna ram utbildas samtliga elever och genomför på slutet övningar precis som motsvarande krigsförband under repetitionsövning.

All utbildning före detta skede har som mål, att ge eleverna den befattningsutbildning och förbandsutbildning, som krävs för tjänstgöring vid spärrbataljonnens olika underenheter.

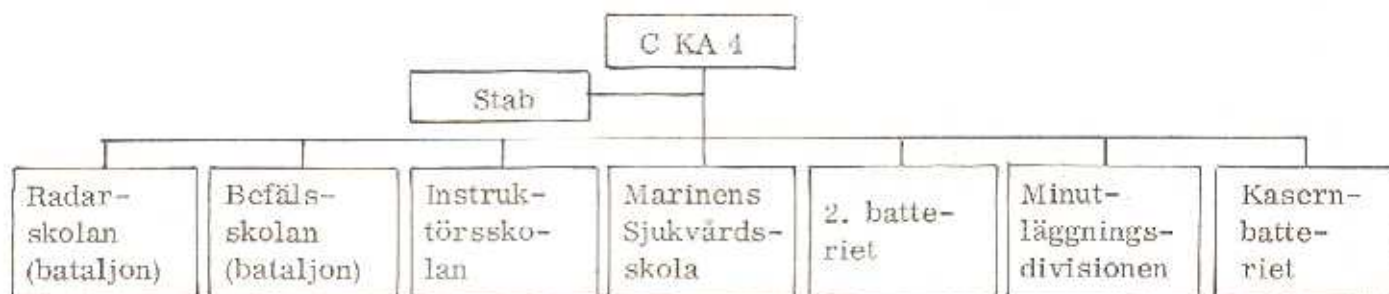
Befattnings- och förbandsutbildningen bedrivs vid regementets skolor och batterier så t ex utbildar Radarskolan radarmän, radartechniker och signalister, 2. batteriet sjöfrontsartillerister, Kasernbatteriet underhålls- och servicepersonal osv. För viss befattnings- och förbandsutbildning saknar regementet resurser och därför måste denna utbildning bedrivas på annat håll. Så t ex utbildas våra luftvärnsartillerister på KA 5 och dykarna på KA 1. Mellan maj och början av augusti återkommer dessa kategorier till KA 4 för att ingå i GKU-bataljonen.

Parallellt med ovan beskriven utbildning pågår året runt mängder av olika kurser framför allt vid de centrala skolorna. Nya radarmän och tekniker för marinens incidentradarstationer måste ständigt utbildas, liksom utbildning av sjukvårdare, båtgarstar och maskinmän.

Om utbildningsverksamheten vid de olika skolorna och batterierna kommer längre fram olika artiklar att införas.

Som avslutning på denna kortfattade redovisning av KA 4 en enkel skiss över regementets nuvarande organisation.

Se också bilder nederst på nästa sida.

Befälsidrott på KA4.

Idrottsofficeren vid KA 4 Bror Åke Larsson, mest känd som "B-Å", gör här några reflexioner kring vår träningsvilja och de förutsättningar, som finns för fysisk träning vid vårt regemente.

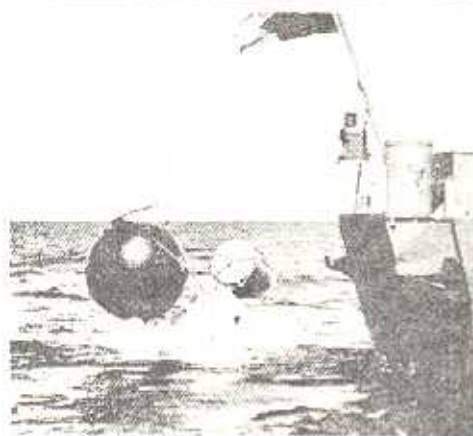
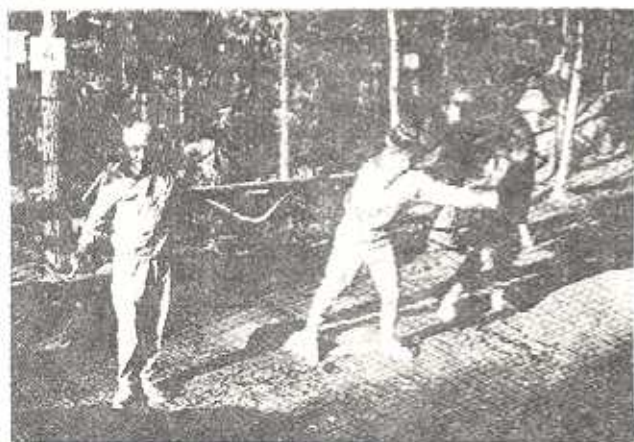
Tjänsten som militär är för många ett stillasittande arbete och högsta militära ledningen anser att det behövs särskild fysisk träning för att befälet skall klara sina uppgifter i fred och krig. Sedan flera år tillbaka är det obligatoriskt för allt befäl att avlägga årliga prov i form av ergometercykeltest, terränglöpning, orientering och simning. Träning skall bedrivas på tjänstetid minst två gånger per vecka. Träningen skall omfatta löpning, simning eller orientering i första hand, men kan utbytas mot bollspel om testvärdena är godtagbara.

Hur är då uppslutningev vid prov och träning? Det stora flertalet uppfattar nog proven positivt, men det finns en mindre grupp som kräver särskild övertalning och uppmuntran.

Träningen då? Alla utnyttjar inte den fina förmånen att få idrotta på tjänstetid. Tidsbrist är ett vanligt skäl för uteblivande. Så finns slutligen en grupp som anser att träning inte är till någon nytta. Glädjande nog har antalet tränande ökat under det senaste året.

Hur ser då en träningsdag ut? På de olika träningsplatserna finns alla kategorier representerade. Överstarna Carleson och Werner missar sällan ett träningspass. Båda tränar regelbundet på terrängbanan. Denna är med barken som underlag verkligen skön att springa på. Om vi tittar in i pjäshallens cykelrum så finns där de som anser att ergometercykeln ger den bästa träningen. På pjäshallens lilla trägolv återfinns badmintonspelarna och vid åttatiden kommer ett antal motionsgymnaster och tar golvet i besittning. Tyvärr finns det nog i omklädningsrummet någon enstaka som går direkt till bastun utan att ha tränat tillfredsställande innan. De som gillar simning eller squasch har möjligheter att träna enskilt i stadens sim- och squaschhallar.

Efter 30 års väntan tycks nu äntligen idrottshallen komma till stånd, och det är min förhoppning att hallen skall inspirera till ökat deltagande i fysisk träning.

Minfällning från min-utläggare

Landstigningsövning

Om traditioner och traditionsbevarare

Bo Björheden, chef för Marinens Sjukvårdsskola men även regementets traditionsofficer, anser att traditioner och historia har ett värde för var och en och att värnpliktiga i allmänhet är intresserade av historia kring "Förband och Bygd".

TRADITION och ERFARENHET. Ända sedan den första bebyggelsen i vårt land har boplatser vid kusten försvarats. Än idag finns vid kusten rester av fornborgar och gamla fästen som minner oss om våra förfäders omsorger. Med dessa rader inleds idag en rekryteringsbroschyr för kustartilleriet, vilket väl illustrerar värdet som tillmäts traditionerna och bevarandet av dessa.

Tradition härrör från latinets *tradere* som betyder överlämna, exempelvis en muntligt meddelad berättelse. *Traditionalist* är en person som högt värderar traditioner. Han är en traditionsbevarare enligt uppslagsbokens normer.

Mot denna inledning skulle befattningen som traditionsofficer vid KA 4 vara klar till sin allmänna innebörd. Jag tycker dock att arbetet och uppgiften kräver sin särskilda förklaring.

Då jag i slutet av 1974 i samband med Claes Sprakarns pensionsavgång tillfrågades om jag ville efterträda honom som regementets traditionsofficer kunde jag svara ja utan någon längre betänketid. Jag har alltid satt ett stort värde på det som förknippas med traditioner och har alltid funnit ett stort nöje i att ta del av Claes Sprakarns arbete som traditionsbevarare. Därför var det lockande att fatta ett snabbt beslut och få ett roligt uppdrag vid sidan av den ordinarie tjänsten.

Vilka traditioner finns eller borde finnas vid vårt regemente? Jag skall försöka att på några rader formulera ett svar på den frågan. Det är tacknämligt om läsaren vill föra fram egna synpunkter i denna viktiga fråga om vad som "rätteligen" borde höras till det traditionsbevarande området — jag är mycket tacksam för tips.

Traditionsobjekt

I kopplingen mellan förband och bygd finns ett av de självklara områdena för traditioners uppkomst och bevarande.

För mig som kustartillerist är det naturligt att låta kustfästningarna med sin historia, som utgör kustartilleriets förhistoria som vapenslag, vara ett exempel härpå. I Göteborgsområdet och på västkusten med det stora antalet väl bevarade fästningar och äldre försvarsanläggningar finns en mängd objekt att uppmärksamma i det traditionsskapande och traditionsbevarande arbetet. Att fördjupa sig i ämnet "Göteborgs marina försvar från 1600-talet och till idag" och att ta del av kustfästningarnas historia och betydelse är för varje traditionsofficer oemotståndligt.

Enligt min mening har regementet och vårt vapen en god förankring i bygden även i våra dagar, varför det bör finnas många roliga och intressanta traditioner att återuppliva för kommande generationer. Dessa traditioner finns att upptäcka och bevara både i bygdens kultur och i dess näringslivs.

Dokumentation

Kustartilleriet som självständigt vapen och KA 4 som regemente har en relativt sett kort historia. Den genomströmning som sker av både personal och materiel är emellertid ansevärd.

Då det gäller materiel går utvecklingen snabbt vilket gör att många modeller hinner passera inom även en begränsad tidsrymd.

Det ligger naturligtvis ett stort värde och ett krav i att både personhistoria och materielutveckling med anknytning till vårt vapenslag och vårt regemente blir tillvaratagen och dokumenterad.

Här har vår kamratförening en stor uppgift att fylla, förutom att vi kan njuta av den kamratliga samvaron, så utgör bland annat vår förening med sina medlemmar det levande arkiv varur traditioner och historia tas fram.

Dokumentation kan ske genom filmer, foton, berättelser, roliga minnen och historier. Jag vill därför vädja till var och en i vår förening att låta redaktionen eller traditionsofficeren få del av sådant material som är av intresse och som ni själva kan tillvarata, exempelvis foton, filmer och skriftligt material med anknytning till kustartilleriet, vårt regemente eller dess kamratförening. Varför inte använda några timmar en kväll till att sammanställa ett eget bidrag? Illustrera gärna med egna eller andras foton och sänd ditt bidrag till oss. Jag tror att redaktionen i framtiden har stor glädje och nytta av ditt material.

Särskilda traditionsobjekt

Vad finns inom vårt verksamhetsområde för händelser och platser som förtjänar särskild uppmärksamhet ur traditionsbevarande synvinkel? Om jag själv fick välja några exempel blev det först Nya Älvsborg. Anledningen till mitt val är att fästningen haft en så avgörande betydelse för vår landsända och vår stad. Jag tycker fästningen är ett traditionsobjekt med särskild lyskraft och styrka.

En plats med rika traditioner som jag också gärna väljer är Känso. Valet av Känso träffar jag med anledning av dels den marina anknytningen och det allvar som fanns bakom karantänanstaltens till-

Några anteckningar om Nya Älvsborg

Claes Sprakarn, kännare av bland annat Nya Älvsborgs historia, tar i denna artikel upp en del av fästningens intressanta och relativt okända personhistoria. Fästningens period som fängelse berörs, liksom hur fästningen besöks och användes idag.

KA 4 har sedan många år tillbaka låtit krigsmans erinran ske på NYA ÄLVSBERGS borggård.

Krigsmans erinran har en lång tradition i det svenska försvaret men har fått sin utformning ändrad åtskilliga gånger.

Under indelningsverket avlade den nye rekryten krigsmannaeden hos kompanichefen. Allt var avhängigt av rytmen i vårt då agrikulturella samhälle; drängens lega utgick 24 oktober, korpral, sergeant och rotebönder tog hand om rekryten tills han avlade krigsmannaeden i november. Med namn eller bomärke undertecknade han därefter alla kontrakt och blev nu Kronans Karl.

Under 1800-talet och fram till vår tid fick de vpl under utbildningens början avlägga krigsmans erinran. Den hade nedanstående utformning, som vi äldre är vana vid.

*Krigsman skall frukta Gud
och vara konungen huld och trogen.*

*Han skall med nit och trohet uppfylla alla de plikter,
honom i tjänsten åläggas,
samvetsgrant och efter bästa förmåga
verkställa mottagna befallningar och föreskrifter
samt vid alla tillfällen iakttaga
ett värdigt och rättskaffens uppförande.*

*Hans oavlåtliga strävan skall vara
att väl bereda sig till krigets värv.
Vid ofred skall han mot rikets fiender
sig städse manligen och väl förhålla
samt med liv och blod
konung och fädernesland försvara.*

Just uttrycket "vara konungen huld och trogen" går tillbaka ända till Gustav Vasa på 1540-talet då han lät krigsmannen med ed binda sig till konungens person och ej till riket.

Då krigsmans erinran nu meddelas de vpl efter 4 veckors utbildning är ordalydelsen annorlunda. Den har moderniserats på 1960-talet.

Vid krigsmans erinran på NYA ÄLVSBERG står regementschefen till vänster om ingången genom tornet till borggården. Fanvakt och musikkår står till vänster om honom, medan truppen fyller upp resten av borggården med front mot regementschef och musikkår.

Till denna ceremoni brukar regelbundet Kamratföreningen och anhöriga till de vpl inbjudas. Även andra är välkomna.

Borggården är verkligen en värdig och traditions-

fyllt inramning. Torn och vallar skyddar borggårdsplanen och vackra kulisser bildar de tre byggnaderna där; befälshuset i SO, kommandanthuset i SV samt Corps de Garde i V. Sistnämnda byggnad var platsen för gevärsposten och vakts slutna del — dåtidens beredskapstropp.

NYA ÄLVSBERGS fästning var under drygt 150 år fängelse för straff- och rannsakningsfångar.

Fångantalet på NYA ÄLVSBERG var sällan mer än 20 och således relativt litet. Största delen utgjordes av rannsakningsfångar som i ny Elfsborgs Kronohäkte skulle avvakta "Kungl. Majts och Rikets Högvällofliga Götha Hofrätts högrättsvisa beprövande", en överhetstyngd formulering som kunde få den anklagade att bara därför tappa modet.

Vid utdömandet av straff byggde man i stort på medeltida lands- och strafflag och efter 1734, Svea Rikes lag från detta år. Man följde Mose lag — Guds lag. Förbrytaren skulle ges sitt straff enligt "öga för öga, tand för tand, sårmarke för sårmarke".

Sträng var lagen och dödsstraff utmättes för många försyndelser, såsom Gudsförnekelse, dubbelt hor, tildelag, fjärde resan stöld, viss trolldom med skada som påföljd, liksom den som bannar eller slår sin fader eller moder.

Rådstugu- och häradsrätt följde lagens bokstav men straffen blev oftast mildrade av hovrätt.

Det var således en brokig samling på NYA ÄLVS-BORG. En del hyggligt folk som med hustru och barn avvaktade hur ett ögonblicks övertramp skulle bedömas av högre rätt, andra var förhårdade livstidsfångar.

I museet på NYA ÄLVS-BORG ser man den järnkostym som obstinata och rymningsfarliga fångar ikläddes. Hur fångarna behandlades av fästningens bemanning finns mycket litet nedskrivet och det är mer bemärkta fångars fästningsliv som ger en antydning om vardagen i kok- och fångceller. 18-mannacellen bakom kommedanhuset visar hur fångarna kunde ha det; en öppen spis i ena hörnet för värme och matlagning, jordgolv som mödortföttigt sög upp takdropp samt en gallerförsedd dörr genom vilken mat och ved skickades in och exkrementer och skräp fördes ut. Men frågan är om man här hade det så mycket sämre materiellt än i de backstugor och fattighus man kom ifrån.

Ett romantiskt skimmer har MARSTRANDS fästning fått genom sin mest berömde fånge Lasse Maja. Hans eskapader före fängelsetiden gjorde honom till folkhjälte. Hans flykttförsök och hans senare avancemang till kommandantskok har blivit så omtalade att man glömmar de många år han i ensamcell bröts ned till kropp och själ. Många sådana öden finns säkert på NYA ÄLVS-BORG men har ej blivit omtalade då brotten ej varit av Lasse Majas äventyrliga slag. Men dysterhet vilar över NYA ÄLVS-BORG som fångelse och det kommer verkligen fram i Älvsborgsvisan trots att författaren har tagit med en gondol för att ge lite färg och ljus i all bedrövelsen.

*Den blomsterprydda gondolen gled
utefter ÄLVS-BORGs bölja vred
det var så hemskt i den mörka natt
en flicka fager vid rodret satt . . .*

Sommaren 1719 anfölls NYA ÄLVS-BORG av dansk-norska stridskrafter under ledning av amiral Tordenskiöld. Försvaret leddes på fästningen av överstelöjtnant Lillie från Älvsborgs Regemente samt från Hisingen av överste Staël von Holstein med en bataljon skaraborgare. Om detta högre befäl finns mycket skrivet och det härrör delvis från deras krigslogböcker och rapporter där de säkerligen inte undvikit att framhäva sin egen insats. Om den en-

skilde mannen och om enskilda detaljer från fästningens försvar finns förvånande lite antecknat. Ett undantag utgör dock berättelsen om bataljonspredikanten vid Älvsborgs Regemente Johan Lysell att han under belägringen hade "sitt ställe i kyrkan, att bevaka bönestunderna och sköta de sjuka, som dit samlats, med tröst och Herrans nattvard. Änskönt fiendens kulor och bomber likasom haglade ned och flögo genom kyrkans fönster och dörrar, blev dock prästen på sitt rum roligt stilla och gjorde det honom ålagt var".

Garnisonen på fästningen kom huvudsakligen från Sjuhäradsbygden. Soldaterna här hade nyligen återvänt från fälttåget i Norge och bara varit några månader på sina rotar och så kom nu order om mobilisering.

Kallade av korpralen samlades kompanierna vid trossboden intill kompanichefsbostället; Södra Kinds kompani hos kapten Gunnar Bökman på Gullshög, Örsås socken och Norra Kinds kompani hos kapten Nils Belfrage Sjögården, Södra Ving socken.

Nu fick övrigt befäl och soldaterna en orientering om vad som väntade dem och med av rotebönder fylld matkantin gick vägen åt västkusten enligt ordern.

"Kompanierna marscherar ofördröjligen till Örbyhed, därefter marsch

1. dagen till HYSSNA

2. dagen till HÄRRYDA

3. dagen till SÄVEDALEN

där vilas 1 dag och inväntas order".

Men trots sönderskjutna vallar och torn avslogs slutanfallet. Och för segern betalades med blod, 1/3 på vardera kompaniet sårade samt stupade 785 Nils Fröman, 792 Bengt Torsk, 859 Sven Blomberg, 864 Anders Löfblad, 870 Gustaf Broman, 895 Per Högberg Norra Kinds kompani och 923 Johan Ljungman, 933 Anders Möllberg, 949 Anders Frisk, 955 Nils Rosenqvist, 1016 Jan Läckman Södra Kinds kompani.

Så kom då dessa två kompanier att med en liten kontingent artillerister ur slottsstaten och sachsiska frivilligförband att stå emot det koncentrerade anfallet av en stor eskader. De stod i ett veritabelt kulregn, då under det mest intensiva stridsdygnet mer än 1000 granater träffade fästningen. Och detta artillerianfall tog sin tribut.

Servicestation

Sven Iversén

Ängkärrsvägen 4

V. Frölunda

Fullständig service

Välkomna!

Vi tryckte denna tidning

VI TRYCKE R ALLT

från visitkort till böcker

SKOLTJÄNST FÖRLAG

Jämbrottsgratan 27, 421 68 V. FRÖLUNDA
Tel. 031/41 57 62, 41 49 09

Gammalt och nytt

Gammalt

Materialet till artikeln om "GAMMALT" är hämtat ur överste Allan Cyrus bok "Kungl. Kustartilleriet 1902-1952". Materialet har sammanställts av Bo Björheden.

Kustartilleriförsvarets "flotta" av idag är såväl kvantitativt som kvalitativt imponerande, särskilt om den ses mot det förgångnas bakgrund. Men ehuru enheterna förr var få och kvaliteten blandad är det dock med respekt och aktning, som en sentida kustartillerist, vilken upplevt något av det gamla men också varit med i nuets stora utveckling, tänker tillbaka på hur den gamla båtmaterialen fyllde sin funktion.

Av utrymmesskal måste vi i det följande begränsa oss till en återblick i stort.

1902-1914

Kustartilleriets uppsättning av maskindrivna fartyg och båtar var vid vapnets uppsättning mer än lovligt svag. Båtarna övertogs dels av artillerikärerna, dels av fasta minförsvaret. Intet nytt fartyg byggdes för kustartilleriet vid dess upprättande.

Från artillerikärerna stammade ett antal ångslupar av icke militär typ med 12 å 15 tons displacement och högst omkring 8 knops fart, vilka användes som kommunikationsbåtar.

MUL 6

Från fasta minförsvaret kom för mintjänsten avsedda fartyg och båtar. Främst hörde hit ångkranprämarna, från 1920 benämnda minutläggare (mul), vilka var till antalet sex.

Av s k bevakningsbåtar övertogs fem från fasta minförsvaret. De var identiska med f d stångtorpedbåtarna, gjorde 7 knops fart och var av storleksordningen omkring 20 ton.

År 1909 avlät chefen för kustartilleriet en sammanfattande utredning i båtfrågan. Detta hade till följd

Redaktionen har tänkt att ha återkommande jämförelser mellan just gammalt och nytt - det kan vara personal, utbildning eller materiel.

Denna gång låter vi jämförelsen göras mellan fartyg och båtar i äldre tider och idag.

anskaffningen av dels en kommunikationsbåt för traden Vaxholm-Oskar-Fredriksborg, där transportbåten Rindö kunde insättas i trafik 1912, dels anskaffning av en minutläggare, Mul 9, och några mindre båtar.

1914-1925

Tillkomsten 1914 av en yttre försvarslinje i Vaxholms fästning och vapnets utökning i övrigt krävde åtgärder för båtmaterialens förnyelse. Vissa sådana var beräknade i den nya försvarsordningen.

I första hand erfordrades vedettbåtar av lämplig typ. Detta hade 1914 avsetts ske genom överförande till kustartilleriet från flottan av vedettbåtarna 6-10, f d torpedbåtar. Under mobiliseringen 1914 ställdes de också till Vaxholms befästnings förfogande för att bemannas av kustartilleriet. De återgick likväl snart till flottan, där också materielbrist rådde, för minsvepningstjänst.

Marinförvaltningen erhöi 1918 nådigt uppdrag att i samråd med marinestabschefen och chefen för kustartilleriet utreda kustfästningarnas behov i fredstid av vedettbåtar. Utredningen gav vid handen, att det förelåg behov av en förbättrad vedettbåtstyp och att det behövliga antalet vedettbåtar flerdubbelt översteg de befintliga. Emellertid ansågs att i då uppdrivna prisläge nybyggnad icke skulle äga rum, utan borde vedettbåtarna 7-10 överföras från flottan, de tre minkabelbåtarna ändras till vedettbåtar samt behovet i övrigt tillgodoses genom fortfarande förhyrning och anlåtande av befintliga ångslupar. Detta blev också Kungl. Maj:ts beslut, till följd varav V 7, 8 och 9 (f d torpedb. 63, 65 och 67) 1919 överfördes till Vaxholms fästning och V 10 (f d torpedb 69) till Karlskrona fästning, varjämte några f d kanonbåtsångslupar överfördes till fästningarna. Vedettbåtarna hade byggts åren 1886-88 och hade 45 tons displacement.

Någon nybyggnad av större fartyg skedde således icke under detta skede, men några äldre inköptes.

1926-1939

Chefen för kustartilleriet hade i sin årsrapport 1924 särskilt tryckt på kustartilleriets båtfråga. Marinförvaltningen, som redan förut förklarar, att denna frå-

ga var föremål för ämbetsverkets synnerliga uppmärksamhet, beslöt att i samråd med chefen för marininstaben och chefen för kustartilleriet fortsätta utredningen av ärendet samt erhöll även nådigt uppdrag därtill. Utredningar överlämnades 1926 och 1928 till Konungen, varvid ämbetsverket uttalade, att "det har upprepade gånger anförts, att kraftiga och skyndsamma åtgärder är av nöden för iståndsättande av kustfästningarnas båtmaterial". Läget ansågs kräva ersättningsanskaffningar under en åttaårsperiod till en omfattning, som motsvarade hälften av befintligt antal minutläggare, mer än hälften av vedettbåtarna och nära nog samtliga motorslupar. Detta skulle icke innebära ökning utan blott ersättning för utrangering enligt de principer för båtarnas livslängd, som nu för första gången upptogs i plan.

Slag av fartyg och båtar	Livslängd i år	Anmärkning
Minutläggare	50	
Vaktbåtar, större	20 A 25	Notav, vedettbåt
Vaktbåtar, mindre, hel- och halvdöskande	30	Notav, nu mål typ A
Motorslupar	20	Notav, nu mål typ B och C
Transport och bogserbåtar	50	

Under 1930-talet nybyggdes enligt denna plan i huvudsak följande båtar nämligen 1939 en minutläggare, Mul 10, av förbättrad typ, om 200 ton och med 10 knops fart, ett tiotal större motorslupar inklusive "vaktbåtar mindre", V 71-76, vilka 1941 blev motorslupar med namn på "fjärd", Alert, Kuriren, Höken, Snappopp, Ugglan om 15 å 20 ton och med omkring 10 knops fart, samt ett antal mindre motorslupar med växlande egenskaper.

1939-1952

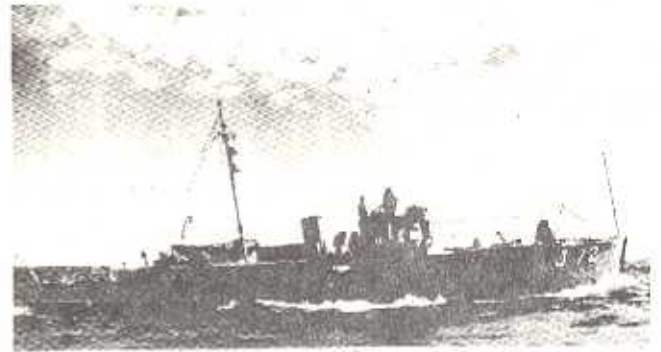
Ersättningsbyggnadsplanen av 1928 fullföljdes icke på grund av för små anslag. Då 1936 års försvarsordning började genomföras, var därför kustartilleriets bestånd av maskindrivna båtar fortfarande bristfälligt.

Samtidigt ställdes nya krav ej blott på båtmaterialens omfattning utan även på dess beskaffenhet, var till utflyttningen av försvarsanstalterna till havsbandet medverkade. Chefen för kustartilleriet anmälde det oavvisliga behovet av ett nytt ersättningsbyggnadsprogram samt att ett dylikt måste vila på en vidare och fastare ekonomisk basis än dittillsvarande anslagsberäkningar. I uttalande till statsverksproposition 1939 fann departementschefen ersättningsbyggnaden i hög grad eftersatt, och anslaget höjdes. Chefen för kustartilleriet framlade samma år ett förslag till ersättningsbyggnadsprogram. Här angavs en differentiering av kustartilleriets båtar i minutläggare, vedettbåtar, motorslupar av typerna A, B och C, motorpramar, kommunikationsbåtar, bogserbåtar och vattenbåtar samt preciserades dessas uppgifter, egenskaper, beväpning och övriga utrustning, innebärande i huvudsak följande:

Minutläggarnas huvuduppgift framgår av benämningen, de bör vara av tonnage 150-200 ton, och göra omkring 10 knop;

vedettbåtar skall kunna uppträda i öppen sjö, de bör vara av storleksordning drygt 100 ton, ång-

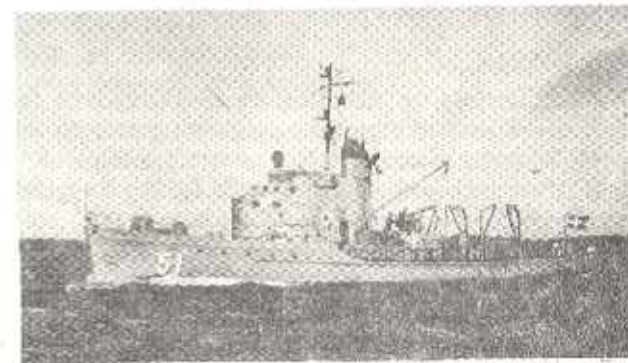
drivna samt göra minst 12 knop (denna fordran har sedermera avsevärt höjts);

A-slup under gång

av motorslupar erfordras tre typer: en större, typ A, och två mindre, typ B och typ C; typ A avses för personal- och materieltransporter m. m., vilket fordrar stor transportförmåga och fart av omkring 15 knop; typ B avses för mindre personal- och materieltransporter m. m. och bör vara av kostertyp; typ C erfordras för inspektion m. m., de kan vara små men bör äga hög fart;

Av vedettbåtar nybyggdes 1946 för första gången vedettbåtar av en efter kustartilleriets behov konstruerad typ. Fem sådana båtar färdigställdes då, nr 52-56, och nr 51 levererades året därpå.

Vedettbåt nr 51

En ur taktisk synpunkt särdeles värdefull båttyp representerades av artilleritransportfärjorna Åne, Ring, Balder och Loke, vilka färdigställdes 1942-45 och fördelats med två till Stockholms kustartilleriförsvar, en till Karlskrona och en till Göteborgs kustartilleriförsvar.

Artilleritransportfärjan LOKE

Genom den ersättningsbyggnad, som under 1940-talet och därefter ägt rum, hade kustartilleriet först vid 1950 nått en standard, där tillgången å fartyg

Forts. sid. 14

GAMMALT OCH NYTT

Nytt

Major Thorild Gustavsson, chef för Minutläggningsdivisionen vid KA 4, har skrivit om KA moderna båt- och fartygsmateriel.

Liksom återblicken får också "nutidsblicken" bli ganska schematisk.

De äldsta fartygen idag är, med undantag för några färjor, minutläggarna. Mul 11 byggd 1947 de övriga, Mul 12-19 mellan 1953-57. Dessa fartyg har ett displacement på 245 ton och gör 10 knop.

Minutläggare

Genom ändrat taktiskt tänkande och genom modernisering av utrymmena förläggs idag samtlig divisionens personal ombord. Fartygen uppfyller, sin ålder till trots, fortfarande rätt väl de krav som man ställer på en minutläggare. På "projekteringsbordet" ligger i dag "Mul 80".

Bevakningsbåt

Dagens vaktbåt eller vedettbåt benämnes bevakningsbåt. Dessa är byggda under 60-talet och finns i ett 20-tal exemplar. Fartyget ingår i fasta spärrförband för övervakningsuppgifter och kan användas som ledningsfartyg i kustjägarförband. Data: L.ö.a 21 m, fart c:a 18 knop, maskineri 3 x 235 hk (på de nyaste) samt förläggning för 8 mans besättning.

En mycket användbar båttyp är transportbåten större (TpbS), eller plutonlandstigningsbåten eller "200-båten", kärt barn osv. Den ovan beskrivna be-

Transportbåt, större 200-typ

vakningsbåten är f ö byggd på 200-båtsskrovet, varför data avseende storlek, maskiner och fart överensstämmer ganska väl.

I transportutrymmet under däck finns plats för 45 man med utrustning.

På den moderniserade versionen som byggs idag har en ganska obetydlig ändring gjorts men icke desto mindre värdefull och uppskattad.

Styrhytten har genom en mindre höjning förändrats så att båtchefen = navigatören inte längre behöver besitta en apas egenskaper vad gäller extremiteterna dvs den yngre generationen 200-båtar kan styras med händerna, plats för sjökort finns, utgång på däck genom en dörr och dubbelreglage ovanpå styr-

Båt av 500-typ

hyttstaket gör det möjligt att lägga till på besvärliga ställen med god överblick. Båten användes som landstigningsbåt på kustjägarförbanden, som transportbåt för personal och materiel på de flesta förband samt för de mest varierande uppgifter under fredsutbildningen.

Från TpbS går vi till TpbM d v s transportbåt mindre eller "300-båten". Av denna båttyp finns redan två helt olika versioner. Den äldre tillverkad mellan 1956-58, 9,5 m lång, öppen, med en propeller och en fart på c:a 7 knop har vid jämförelse med den nyare typen, som är något bredare, överbyggd, V-bottnad, tre propellrar och en fart strax över 20 knop svårt att hävda sig. Modell "ny" har byggts från 1965 och framåt.

Den sista seriebyggda tillskottet utgöres av minarbetsbåten större (MabS) eller "500-båten".

Den här båten är framtagen för att ingå i de rörliga spärrkompanierna med den lätta minmateriel och ingår även en i varje mukdivision.

Data: L.ö.a 15 m, bredd 4,2 m tvåpropellig med reversibla propellrar, försedd med spel och en kiabkran samt gör c:a 18 knop.

På den mer renodlade transportsidan finns förutom de äldre färjorna typ Loke, Ring m. fl. några nya och större färjor med bättre resurser i alla avseenden.

Dessa är byggda i slutet på 60-talet.

Transportkutter

Under 60-talet kom också transportkuttrarna (TrpK) eller "400-båtarna" som har ett deplac-

OM TRADITIONER . . . (forts från sid. 8)

komst men också med anledning av den charm som platsen bjuder idag.

Till sist som ett exempel från 1900-talet väljer jag Oscar II:s fort på Västerberget. Fortets bestyckning och personal utgör ett lockande studium för den artilleriintresserade. Den som har egna erfarenheter eller kännedom om andras vad gäller denna plats och verksamhet, är välkommen med upplysningar till artikelförfattaren.

Går traditioner att sälja?

Jag har många gånger fått belägg för att våra värnpliktiga är mycket intresserade av vårt vapenslags och regementes historia.

I all utbildning är motivationen oeftergivlig om man vill uppnå ett bra resultat. Att motivera värnpliktiga att utbilda sig väl kan vara en svår uppgift. Den militära läraren löser sin uppgift lättare om han bland annat skaffar sig kunskap om militär historia och tradition. Närliggande exempel härpå utgör sådana ämnesområden som strategi, taktik och tek-

GAMMALT OCH NYTT - Gammalt

Forts. från sid. 12

och båtar i det närmaste motsvarar behovet. En jämförelse mellan tillgången vid olika tidpunkter å vissa slag av fartyg och båtar kan ha sitt intresse och meddelas nedan.

Slag av båtar	Tillgång å fartyg och båtar			
	1909	1926	1939	1952
Minutläggare	8	8	7	8+2
Vedettbåtar	6	6	6	13+1
Motor (ång)båtar, typ A	8	2	13	32
Motor (ång)båtar, typ B	7	27	16	46
Motor (ång)båtar, typ C				
Strålkastarbåtar	2	2	1	-

År 1949 utfärdades nya föreskrifter om principer för benämning och numrering av kustartilleriets fartyg och båtar. Dessa motsvarade 1930 års föreskrifter, dock att nyanskaffade vedettbåtar av större typer nu ges nummer fr. o. m. 51 (go 1096/49).

Här må tilläggas, att kustartilleriets farkoster genom 1950 års Tjänstereglemente för marinen II Sjötjänst officiellt uppdelats i fartyg och båtar, liksom flottans, samt att kustartilleriets fartyg hänförs till kategorien örlogsfartyg. Kustartilleriets fartyg ha härigenom ur internationell-rättslig synpunkt fått en klarare ställning än förut, då samtliga kustartilleriets farkoster enligt RM III var "båtar".

ment på 33 ton, tar 50 passagerare och gör 8 knops fart.

Inom den närmaste framtiden kommer nog inte KA att tillföra så många nya båttyper, men en viss utveckling och förbättring av den materiel vi nu har pågår ständigt.

Den här korta exposén visar dock ganska klart att vi på fartygs- och båtmaterielsidan under de sista 10-15 åren har haft ett mycket expansivt skede.

nik. Ofta blir avsnitten om "Förband och bygd" snävt behandlade eller glöms bort.

I stället för att dra nytta av den dokumentation som finns om äldre historia och tradition går vi gärna direkt på ämnet för dagen. Vi underlåter därmed möjligheterna som finns att skapa samhörighet och förståelse bland anställd personal och värnpliktiga. Min bestämda uppfattning är att traditioner går att sälja och bevis för det har under åren lagts fram av många, inte minst Claes Sprakarn.

Uppdraget?

Måhända har mina funderingar kring traditionens innehåll och betydelse inte helt övertygat läsaren om vad en traditionsofficer skall eller bör syssla med. Men jag hoppas ändå att jag med dessa rader i någon mån har lyckats klargöra den saken och att jag också i någon mån lyckats besvara den fråga som mött mig från kollegerna på regementet under senare tid nämligen - vad gör en traditionsofficer?

Slutligen upprepar jag min uppmaning till var och en som har idéer i detta ämne att låta höra av sig - välkommen med synpunkter!

Uppdrag för Röda Korset

Robert Henriksson, i vardagslag lärare vid Marinens Sjukvårdsskola, erhöll våren 1974 svenska Röda Korsets uppdrag att leverera ett fältsjukhus till Pakistan. Hur uppdraget löstes i den mycket ovana miljön skildras i denna läsvärda artikel.

På sommaren smälter snö och is i Himalaya. Vattnet rinner utför bergssluttningarna och samlas så småningom i flera floder. Fem av dessa rinner genom norra delen av Pakistan. De flyter till slut samman och bildar floden Indus. Indus har stor betydelse för åkerbruket i landet eftersom man från floden byggt ut ett kanalsystem för bevattning av åkrarna. Pakistans åkerbruk är helt beroende av detta bevattningssystem. Kanalerna har dammar där man samlar vatten för att vid behov leda in detta på åkrarna. Runt Indus är det lågland och mycket bördigt. Man odlar vete, ris, bomull och sockerrör samt har också stora grönsaks- och fruktodlingar.

I augusti och september 1973 steg vattennivån i Indus över det normala på grund av häftiga regn samt hastig snösmältning i Himalaya. Fördämningarna i kanalsystemet brast och stora arealer mark blev stående djupt under vatten. Människor och allehanda djur flydde undan vattnet till högre belägna platser. Eftersom terrängen runt Indus inte bjuder på några större höjdvariationer fick människorna fly långa sträckor. Framförallt sökte man sig till järnvägsstationer och banvallar, vilka i allmänhet låg högre än marken i övrigt. Stora människomassor bodde under flera veckor hopträngda på dessa platser. Enbart vid en järnvägsstation kunde 40.000–50.000 människor bo under denna tid. Människor drunknade under sina försök till räddning. En del blev ormbitna och dog. Magsjukdomar skördade också liv. Emellertid utbröt ingen större epidemi. Detta förmodligen tack vare att man mycket snabbt satte igång med massvaccinationer samt snabba livsmedelsinsatser till de nödställda från inhemska och internationella hjälporganisationer.

Efter ca två månader hade vattnet sjunkit undan och man kunde återvända hem till sina städer och byar. Hemma möttes folket av en förskräcklig anblick. Deras hus hade raserats och oftast jämnats med marken. Detta beroende av att de bygger sina hus av saltorkad lera eller använder lera vid monteringen av husen. Naturligtvis var det inte enbart bostadshus som skadats av vattenmassorna utan också offentliga byggnader t. ex. sjukhus.

I detta katastrofläge begärde Pakistanska staten hjälp hos Internationella Röda Korset i Geneve, för att få sjukvårdsmateriel. Uppdraget lottades på Svenska Röda Korset som relativt snabbt inköpte materiel till ett fältsjukhus från svenska försvaret. Tyvärr kom ej sjukhuset iväg så snabbt som var avsett, på grund av "kommunikationsproblem" mellan de två länderna.

Jag tillfrågades i januari 1974 om jag kunde fara till Pakistan för att där upprätta ovan nämnda fältsjukhus. Erbjudandet var lockande och accepterades. Man sade vid SRK att jag skulle vara beredd för avfärd omkring den första mars, men av olika anledningar kom jag inte iväg förrän den 24 juni. Fältsjukhuset hade då utskeppats från Norrköping med Broströms M/S Mandalay, som beräknades anlända till Karachi den 28 juni.

En bondes bostad. Byggt av saltorkad lera.

Den 25 juni kl 0500, lokal tid, landade Gunnar Nyby från SRK och jag i Karachi. Förutom av en chockartad värme möttes vi på flygplatsen av generalsekreteraren i Pakistan Red Crescent (motsvarigheten till RK). Han meddelades oss, vid en sammankomst senare på dagen, att man inte kunnat få klar-

het om när M/S Mandalay skulle anlända. Vi fick också reda på att det tog 10 dagar att få ut materieln från Karachi hamn från det fartyget lagt till vid kaj. Generalsekreteraren Dr. Jalaluddin berättade för oss att Pak. Red Crescent beslutat att fältsjukhuset skulle upprättas på en ort som hette Khanpur, vilken låg 70–80 mil NO om Karachi och 40 mil S om Lahore. Dr. Jalaluddin visste ej mycket om platsen och ej heller vilka förberedelser man vidtagit vid Pak Red Crescents provinshögkvarter i Lahore. Det beslöts därför att Gunnar Nyby och jag skulle fortsätta vår resa till Lahore.

Vid Punjab Red Crescents högkvarter i Lahore sammanträffade vi med en representant från Punjab provinsregering, vilken framförde provinsens tack för den gåva som de skulle få. Vi träffade också ordföranden i Punjab Red Crescent, den mycket vackra, Begum (fru) Shaheen Haeef Ramay. Hon sammanförde oss senare med chefen för hälsovården i Punjab Dr. Faiz Ali Shans som försåg oss med följande fakta!

Ordföranden i Punjab Red Crescent Begum Shaheen Haneef Ramay

Pakistan indelas i fyra provinser. Provinserna indelas sedan i divisioner samt divisionerna i distrikt. I Provinzen Punjab, som ligger i nordöstra Pakistan, bor 40 milj. människor. Hälso- och sjukvården inom provinsen ombesörjs vid 204 sjukhus med tillsammans 13114 sängplatser. År 1972 vårdades på dessa sjukhus tillsammans 357000 patienter. Det av SRK skänkta fältsjukhuset avsågs att upprättas i staden Khanpur, som låg i distriktet Rahimyar Khan. I detta distrikt bodde 2 milj. människor, som var hänvisade till 6 sjukhus med tillsammans 324 vårdplatser. Vid översvämningen drabbades Rahimyar Khan svårt. Särskilt sjukhuset i Khanpur skadades svårt av vattenmassorna. Sjukhuset hade nu åter börjat ta emot patienter i begränsad omfattning. Man hade f n en vårdkapacitet på 45 platser och skulle genom RK fältsjukhus få ett tillskott på ytterligare 50.

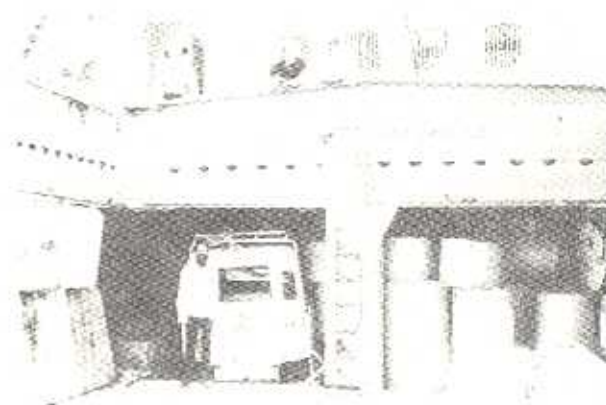
Dr. Faiz Ali Shan föreslog att vi skulle ta tåget tillbaka till Karachi och därvid göra ett uppehåll i Khanpur. Vi skulle då på ort och ställe kunna bilda oss en uppfattning om hur vi skulle utnyttja fältsjukhuset. Han erbjöd sig välvilligt att åka med dit den 28 juni. Efter 12 timmars tågresor kom vi fram till Khanpur den 29/6 kl 0130. Vi möttes där av distriktsläkare Mohammad Idrees och sjukhusche-

Sjukhusets kock i höksavdelningen

fen dr. Asгаа Ali. Värmen hade varit besvärande både i Karachi och Lahore men här i Khanpur var den kvävande, trots att det var mitt i natten. Man hade ordnat vårt nattlogi i en mangofarm som låg 14 miles utanför stan. Då vi kom fram till farmen strejkade elektriciteten. Vad kan vara mörkare än en österländsk natt? Jag fick senare, under min vistelse i Khanpur, klart för mig att det inte var en engångsföreteelse med strömavbrott på 10–12 timmar.

Ater tillbaks i Karachi började så en häktisk tid med att förbereda mottagandet av sjukvårdsmaterieln. Vi måste ha klara besked från tullhamn- och järnvägsmyndigheter. Det tog lång tid innan alla handlingar var klara. Båten skulle enligt de uppgifter vi fått, angöra Karachi den 28 juni. Dagarna gick, men ingen båt kom. Det började bli långtråkigt att gå och vänta. Vi passade naturligtvis på att åka runt i stan och dess omgivning. Karachi, som under den engelska kolonisationens tid, var huvudstad, har en folkmängd på 4 milj. Nuvarande huvudstad i Pakistan är den nybyggda staden Islamabad som ligger i norra delen av landet. Många av människorna i Karachi bor mycket primitivt. Ofta såg man människor som satt framför sina trasiga tält och lagade mat över öppna eldar. De bodde tillsammans med sina husdjur t. ex. getter, höns och hundar. Vissa innevärnare hade byggt små hus av brädlappar och korrigerad plåt. Gatuskyltar saknades som regel, varför det var svårt att hitta i stan. Vi anlät därför taxi för att komma rätt, men vi upptäckte ganska snart att chaufförerna tog långa omvägar, för att på det sättet tjäna en slant extra.

Båten med fältsjukhuset har anlänt.

Den 4 juli när vi kom ner till hamnen, fick vi glädjande nog reda på att vårt fartyg skulle lägga till vid kajplats 43. Vi stod på kajen vid utsatt klockslag och såg det svenska fartyget sakta dras in till kajen. Därefter gick vi ombord och hälsade på kapten Ulf Lundius samt förste styrman Ake Sjöstrand. De talade om att det tog ca 8-10 dagar att få kajplats i Karachi hamn. Därför hade man varit i Karachi den 26-27 juni för att sätta upp sig på väntelistan (registrerat). Därefter hade man gått till Bombay, för att lossa styckegods och sedan tillbaka till Karachi. På så sätt slapp man ligga på redde och vänta. Ake Sjöstrand samt en representant från skeppningsfirman sade att man förmodligen inte kunde påbörja lossningen av vår materiel förrän den 8 juli. Gunnar Nyby kunde inte stanna kvar i Pakistan längre och jag skulle enligt avtal vara tillbaka hemma den 26 juli. Vi bad därför att man skulle påskynda lossningen av vår materiel.

Fältsjukhuset upprättas i tält.

Den 17 juli sent på kvällen kunde vi lossa järnvägs-vagnarna. Sjukhuschefen vid Civil Hospital Khanpur samt Mr Saeed vid Pak. Red Crescent, hade anställt ca 20 arbetare för lossning och upprättande. Här var arbetstakten hög. Redan den 18 juli hade vi satt upp sex tält samt påbörjat demonstration av viss materiel. Avsikten var att jag skulle upprätta fältsjukhuset helt och hållet och därefter överlämna det till sjukhuschefen. Det visade sig emellertid ej vara praktiskt genomförbart. Sjukhusområdet var ej avgränsat, varför massor av människor kunde komma och gå efter behag. Detta gjorde att materielen "fick fötter". Bevakning av materielen gick inte heller att ordna.

Mitt arbete blev nu att lära sjukhuspersonalen hur materielen skulle användas samt att demonstrations-duka en manlig vårdavdelning. Förutom ren sjukvårdsmateriel ingick i hjälpsändningen också tre

Sjukhuset överlämnas formellt till Mr Saeed, Pak Red Crescent och sjukhuschefen Dr Asgaa Ali.

stycken elverk samt en Land-Roverambulans. Jag har tidigare talat om, att elförsörjningen var sporadisk. Personalen på sjukhuset var därför mycket glad när de fick dessa elverk. Naturligtvis var de glada över all utrustning, men jag tror nog att de gladdes mest över elverken och ambulansen. Det var förresten inte bara personalen på sjukhuset som gladdes över tillskottet av sjukvårdsresurser. Då jag vid några tillfällen var ute på stan, kom folk fram och bugade och tog mig i hand. Utan att jag förstod vad de sade, kände jag instinktivt att deras tacksamhet var stor.

Innan jag reste till Pakistan, hade jag, vid RK katastrofförråd i Göteborg, gjort överräkning av fält-sjukhusmaterielen. Jag hade då den uppfattningen att man sände ganska torftig materiel. Då jag nu såg denna utrustning på plats insåg jag hur väl den behövdes.

Den 24 juli hade jag slutfört mitt uppdrag och lämnade därför mina nyvunna vänner i Khanpur. Jag reste till Lahore, för att lämna rapport till Punjab Red Crescent, och därefter påbörjade jag hemresan till Sverige.

Före avresan till Pakistan hade jag förberett mig för mitt arbete därborta. Jag hade läst engelska och geografi för att lättare kunna sätta mig in i hjälparbetet. Personalen vid RK samt andra som varit i Pakistan tidigare, hade lämnat mig viktiga informationer. Genom detta gick uppdraget att genomföra, på den korta tid som stod till mitt förfogande. Man måste vid allt sådant här hjälparbete ha tålamod. Det kanske inte blir exakt som man tänkt sig från början, men man måste trots detta arbeta efter tidigare uppgjorda riktlinjer.

Jag är idag mycket glad över att jag erhöll detta uppdrag och glad över att jag kunnat medverka i en svensk hjälpinsats av här skildrat slag.

S A N T ?

- Är det sant att kyssar sprider baciller?
- Det vet jag inte, men nog sjuutton sätter de ner motståndskraften.

H E M M A

Axel har varit gift med en mycket ilskna kvinna. Nu är hon död och Axel är på hemväg från begravningen. Plötsligt börjar det blivtra och aska. Axel ser upp mot den mörka himlen och säger:
- Jaha, nu är hon kommen fram, hör jag.

Novemberträffen på Skansen Kronan

Kamratföreningen hade en torsdag i början av november inbjudit till ärtsupé på plutonsofficersmässen på KA 4. Efter supén skedde busstransport till Skansen Kronan där militärmuséets intendent kaptenen Warfinge tog emot och guidade runt. Efter

visningen bjöds förfriskningar. Vet du – bästa läsare att Skansen Kronan fungerat både som fängelse och nödbostäder på sin tid? Idag är Skansen Kronan ett av landets få militärmuseum. Vi som deltog, rekommenderar ett besök!

Museeintendenten och kaptenen Henrik Warfinge redogör för Skansen Kronans ej alltför krigiska historia.

Intresserade besökare hos artilleriavdelningen är Nils Olausson, Gunnar Karlsson, Arvid Holmgren, Gustav Lundberg och Karl-Yngve Gedda.

Innerballistik m/å - hur gick det till?

Tack för en mycket intressant och lärorik kväll.

Får det vara något?
Henry Wassén och
Per Oskar Callermo
har funnit bröder.

Att vara med och för KA kamratförening.

Kamratföreningens primus motor klubbmästaren Roland Kjellberg redovisar några av de skäl som avgör att man skall vara med i kamratföreningen.

Varje förband med självaktning håller sig med en kamratförening. Ett forum med avsikt att injicera känslan för det egna förbandet samt främja kamratandan.

Nu skall det klart uttalas, att man inte rekryterar medlemmar bland bara f d eller fast anställd personal, utan från både och. — Ja alla män som är eller har varit knutna till förbandet!

Det presumtiva underlaget är stort. Föreningsutbudet i vårt land täcker hela registret från akvarieföreningar till länkrörelser.

Vi berör ingen av dessa intresseyttringar, utan tycker det är trevligt att så där 3-4 gånger om året, sluta upp i kamratlig samvaro. Oftast står den typiska "Krigarmåltiden" på menyn och som avrundning till kaffet, kanske någon intressant underhållning. Det är billigt att vara med i vår krets; medlemsavgiften är blygsam och vid våra "aftnar" vågar jag påstå, att Du inte behöver anstränga budgeten med mer än ett par tior för mat och underhållning.

Vanligast är att vi gästar någon av förbandets mäsar. Men för att "blanda kompotten" så förlägger vi någon av säsongens aktiviteter utanför.

Regementschefen och kamratföreningens ordf. Kjell

Werner sade en gång till mig, då jag påtalade den "livskraftiga" gamla A2:s kamratförening, "kanske blir intresset större om regementet skulle läggas ner". Men det var väl bara att spetsa till det hela lite — han menade det inte! Han vet ju bäst hur många vi kan bli.

Alltså alla Ni, av alla kategorier, fasta, reservare, värnpliktiga, avgångna, pensionärer; ja alla Ni män som känner för KA 4 och Kamratföreningen, väl mött hos oss. Du som redan är med oss — gå in för mun till öra-metoden ta med andra vapenbröder!

För att travestera på visan: "Ju fler vi är tillsammans, ju gladare vi bli — !

Roland Kjellberg
med några data:

Stamanställd: vid KA 4 1943—1948

ordf. Gbgs Kustartilleriförening åren 1966—1973
f n v förb. ordf. o. styr. ordf. Gbgs Befälsutb. förb.

Vpl avgången 31.12 1974. Krigsfrivilliganställd och kvar i krigsbefattning många år ännu, vid sidan av mitt civila yrke.

— Man är väl kustartillerist!

CHARTERHOUSE AB

Charterflyg Affärsflyg Taxiflyg

Tel. 293460

Jourtel. 2964 29

Telex 20646

Kamratföreningen kallar DIG!

Kustartilleriets Kamratförening
i Göteborg

Kustartilleriets kamratförening i Göteborg inbjuder härmed nuvarande och förutvarande kustartillerister, såväl anställda som värnpliktiga till medlemskap i föreningen. Anmälan om inträde kan ske genom insättande av årsavgiften 10:— kr. på postgiro 450 49-4, Adress Kustartilleriets kamratförening, Fack, 421 05 V Frölunda. Skriv fullständigt namn, titel och adress, födelseår och födelsedag på talongen.

Glöm ej medlemsavgiften för år 1975 — 10:— kr. postgirokonto 450 49-4.

Ständig medlem, hedersmedlem samt medlem som under året fyller 80 år eller mer betalar ej medlemsavgift.

Bidrag till blomsterfonden kan alla lämna och mottages med största tacksamhet.

Samma postgirokonto 450 49-4. Ange "Blomsterfonden" på talongen.

Tackar, tackar!

Lennart Magnusson, kamratföreningens skattmästare

Gustav Lundberg, föreningens trogne "ständige" sekreterare.

Föreningsnålen

bör varje medlem ha fästad vid sitt rock-uppslag. Den är ett tecken, som visar att Du tillhör en militär förening, där inga gradskillnader finnes, en förening för det goda kamratskapet.

Nålen kostar 15 kr och fås hos skattmästaren. Köp den nu!

AMIGO 23 och 27

På Öckerö, i Göteborgs norra skärgård, finns ett segelbåtsvarv, det s.k. AMIGOVARVET, som drivs av en f.d. kustartillerist, Arne Arksund. Dennes närmaste medhjälpare är f.d. förvaltaren Uno Bjensjö, KA4.

Båtarna är långkölade och 7/8-riggade samt ritade av Arne Arksunds far, Carl Andersson i Nötesund, bl.a. känd för de s.k. Vindöbåtarna. Varvet i Nötesund drivs numera av brodern till Arne, Karl-Erik Andersson, också en gång i tiden värnpliktig kustartillerist vid KA4.

Båtarna är slutsålda för denna säsong, men kustartillerister, nuvarande och tidigare, är alltid välkomna att titta och diskutera för framtiden.

Arne Arksunds Båtbyggeri

Vänd Eder med förtroende till

Juvelerare

BERTIL GRAHN

Axel Dahlströms forg 1 - Tel. 41 86 44

Göteborg V

Stor sortering

när det gäller priser och gåvor

Gravryrarbeten utföres å Egen verkstad

Allt i branschen

VÄLKOMMEN!

GLAS- MÄSTAREN kommer

Ring 45 01 00
och våra servicebilar är
snabbt på plats

BLYFÖNSTER

för gillestugor, sportstugor
balkongdörrar o. trappfönster av
antik- o. katedralglas tillverkas.

GLASA BILEN

Läckage runt rutor tätas.

FERM & PERSSON

V:a Fröfästegatan 92

Fröfästegatan 92

V:a Frölunda

FÖRSVARETS

MOTORKLUBB

verkar för

ökad kunskap i trafikfrågor

ökad trafiksäkerhet

ekonomiska intressen

rådgivning, rabatter, lånekassa m.m.

För medlemskap sök kontakt med

Avd. 80 - KA 4

Styrelsen

**FBU
och
UNGDOMSAVDELNINGEN KA4**

Sommarläger på Käsö för pojkar
i åldern 15–19 år

Tid: 27 juni – 11 juli 1975

*Är Du intresserad kontakta
Kapten Gustav Lundberg KA 4*

Tel. 031/29 20 80-129

GRAFISK SJUKHUSERVICE AB
BOX 3060 400 10 GÖTEBORG

KUSTARTILLERIET

- en arbetsplats i skärgårdsmiljö

Om Du är ung och vill arbeta mål-
medvetet för Din framtid

sök utbildning till officer vid KA

Du får Kostnadsfri utbildning
Ett intressant arbete
Goda kamrater

Kontakta Rekryteringschefen KA4
Fack 42105 V. Frölunda
Tel. 031/29 20 80